

CAPÍTOL SEGON
ADOLESCÈNCIA

I

No hi ha res tan bell com un dia clar que comença. La fosca es fa enrere, empesa a onades per una llum pura i diàfana, cada vegada més intensa. Les estrelles empal·lideixen més i més, l'una darrere l'altra, i allà lluny uns núvols alats comencen d'acolorir-se d'aquells tons que només al cel posseeixen. A poc a poc tot el món es fa clar i precís. Una vida cada dia renovada anima els cossos que dormien. Una onada immensa d'amor desperta la terra.

Però jo conec unes matinades que no són així. Jo conec unes matinades que tenen gust de cendra i ens cauen damunt com si fossin de plom. Cada raig de llum nova és com un dard que ens fereix l'ànima. I unes llàgrimes que semblen de fang pugen als nostres ulls embotornats.

No són alegres, aquelles matinades! Les amara una tragèdia sense fi, una desolació sense esperança. Dintre de la casa els passos són esmorteïts i les veus baixes. Darrere d'una porta se sent un gemegar sord i prolongat. El dia neix, el cel esdevé clar, els núvols de l'horitzó s'inunden d'una claror rogenca. S'estremeixen els ocells que dormien. Allà lluny, una finestra s'obre; se sent una veu que parla.

Un nou dia ha començat... Un nou dia, sense Ella! ¿Per què no s'ha mort el sol i no s'han apagat per sempre totes les estrelles? ¿Per què comença un dia nou? D'ara endavant, encara que surti i corri pels carrers, i obri totes les portes, i entri a totes les cases, encara que vagi per tots els camins i pugi a totes les muntanyes, i agafi tots els trens, i tots els vaixells, i tots els avions, i la cridi per tota la terra, la cridi mil vegades amb veu forta!, Ella no em respondrà mai, no la trobaré mai...

Lentament, els meus tretze anys i els setze de Mariona endolciren la nostra desolació. Teníem feina, molta feina. El meu pare va enviar-nos als matins a una nova escola. I, a les tardes, Mariona tenia sempre projectes i programes.

La nostra casa no ens donava cap maldecap extraordinari. Ella l'havia muntada i dirigida tan bé...

Quina companyia fa una casa com aquella! Durant anys i més anys una mena de fada plena d'amor i d'intel·ligència l'ha anada ordenant. Cada cosa s'ha encabít al seu lloc, no perquè sí, sinó perquè no podia estar en un altre de millor. Fa anys que els llençols són en els mateixos prestatges dels mateixos armaris; els vestits de cadascuna pengen dels mateixos penjadors d'ençà que érem petites. A ulls clucs podríem resseguir tota la casa, obrir tots els calaixos, i per agafar el que buscàvem no avançaríem la mà ni un mil·límetre de més ni de menys. Tot és allà, allà on ha estat sempre.

Si traguessin una cosa del seu lloc, si els llençols no fossin plegats tots iguals i canviessin l'ordre de les tovalloles i de les coixineres, els armaris es tornarien com boques mig esdentegades i tota la roba hi baldejaria, es de-cantaria...

Quina companyia fa una casa com aquella! Una casa que el seny i el benestar han creat! Com t'he enyorat, anant pel món, casa dels meus pares! Que sovint t'he visitat en somnis i he obert els teus armaris, i a la claror irreal d'aquell món de les nits m'he emprovat els vestits de festa major, aquells vestits de sedes blaves, blanques i roses, que, sempre, sempre em venien estrets de la cintura...

Mariona i jo començàvem de saber el que havíem perdut amb la mare, però no sabíem encara com era de gran tot el que ens restava. Vivíem en aquell pis esbarjós i confortable als hiverns, i, als estius, en aquella casa que feia olor de neta i de flors. Hi vivíem una vida clara, feliç, amb una gran inconsciència i lleugeresa. Els matins d'hivern ens llevàvem de pressa, servíem l'esmorzar al pare i, corrents, agafàvem els llibres i cap a la nostra escola americana.

La nostra escola americana! ¿Com us la descriuria? ¿Com descriure un món que, al mateix temps que una continuació, és també un començament? ¿Com definir un dia ple de sol, i un partit de pilota, i un càntic de Nadal, i un vers de Browning, i un altre de Whitman, tot en una peça? ¿Com seguir un ocell que arrenca el vol i

intenta arribar fins a les estrelles? ¿Com fer-vos veure clars la pau, l'ordre i l'optimisme agermanats amb l'aventura i l'imprevist?

Hi havia la directora, Miss Wilcox, la inefable. I Miss Jefferson, i Miss Gray, i Miss Blake, i Miss Anderson, i moltes d'altres encara. I els pins i les roses d'aquell roser. I tanta alegria...

Miss Wilcox ens donava les lliçons d'Història Anglesa. Durant el primer any ens escriví cada dia ella mateixa la nostra lliçó per al dia vinent, formant-la amb frases dels mots anglesos que ja havíem après. Així sabíem i recitàvem, al cap de dos mesos, les proeses de Boadicea i el festeig de Vortigern: «Vortigern fell in love with Rowena, and asked permission to her father to marry her...»* A poc a poquet va anar posant les pedres del nostre coneixement, l'una damunt de l'altra, amb dolcesa i paciència. Més endavant, quan ja no es trobava gaire bé i se la veia més fràgil i dolça que mai, a les cinc deixebles d'Història Anglesa ens feia la classe a la seva mateixa cambra. Sèiem al volt seu, l'una al sofà, l'altra al balancí, l'altra en una cadira més baixa. I ella ens contava la història dels anglesos, suaument, amb anècdotes intercalades i ensenyant-nos belles il·lustracions de diversos llibres.

Alguns dies entràvem a la seva cambra més esvalotades que d'habitud i ella ja comprenia a l'acte que no sabíem la lliçó.

* «Vortigern va enamorar-se de Rowena i va demanar permís al seu pare per a casar-s'hi.»

—*Well, well...* —ens deia—. Ja veig que no la sabeu, avui... Deixem-la estar, per un dia! Seieu, parlem d'altres coses! Però demà la sabreu ben bé, ¿oi?

L'endemà la sabíem més bé que Carlyle...

Un nou món s'obria als nostres ulls. Un món lluminós, jove, ple de joia. Un món de possibilitats insospitades, de llibertat, en aquell temps en què les cases eren —com deia Bernard Shaw— la presó de les noies.

Aquella escola fou la nostra segona llar. En entrar-hi cada matí —com en entrar a casa— el cor se'ns engrandia, amorosit i ple de confiança. El record de l'escola americana ha perdurat durant tota la nostra existència, i així mateix la seva benèfica influència. Allí aprenguérem a plantar cara a l'adversitat, a esperar temps millors, no amb les mans creuades, sinó lluitant i treballant per aconseguir-los. A sentir una clara joia sense traves, a deixar enrere les coses mesquines, a respectar el pensar dels altres.

No oblidaré mai una petita anècdota dels primers dies d'ésser-hi.

Passava pel jardí Miss Jefferson, escardalenca i amb el nas punxegut, i una noia, darrere seu, la seguia fent-li ganyotes. Una *amiga* ho veié i féu, dirigint-se a la profesora:

—Miss Jefferson..., Annie li fa ganyotes...

Miss Jefferson s'aturà al bell mig del jardí i, sense mirar l'acusada, clavà els seus ulls penetrants en l'acusadora.